

PÖYTÄKIRJA Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suomalaisen viittomakielen lautakunnan 11. kokouksesta 21.12.1999, käänös suomalaisella viittomakielellä videolle laaditusta pöytäkirjasta. Pöytäkirjan viitto Markku Jokinen.

SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN LAUTAKUNNAN 11. KOKOUS 21.12.1999

Aika tiistai 21.12.1999 kello 10.15–16.10 (ruokatauko klo 11.30–12.20)

Paikka Kuurojen Liiton iso neuvotteluhuone A3.44

Läsnä jäsenet

Markku Jokinen	puheenjohtaja
Jaana Keski-Levijoki	
Harry Malmelin	
Päivi Rainò	
Leena Savolainen	sihteeri
Ritva Takkinen	

vieraat Irma Frondelius Kirkkohallitus (klo 10.15–15.30)
Hannu Honkkila kuurojen pappi, Helsingin piiri
(klo 10.15–11.30)
Thomas Sandholm Yleisradio

Poissa Petri Engman

1. § Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.15.

2. § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätäntävaltaiseksi.

3. § Kokouksen esityslista.

Kokouksen osanottajien aikataulujen vuoksi esityslistan pykälien 4 ja 5 käsittelyjärjestys päätettiin vaihtaa päinvastaiseksi. Muutoin esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Isä meidän -rukouksen käänösehdotus.

Kirkkokäsikirjan käänöstyöryhmän tekemää Isä meidän -rukouksen käänösehdotusta tarkasteltiin nyt lähinnä kokonaisuutena. Seuraavassa kokouk-

nessa on tarkoitus pohtia erityisesti tiettyjä ongelmakohtia, jotka Hannu Honkkila nosti tekstistä esiin. Käännöstyöryhmän sihteeri Irma Frondelius teki käydystä keskustelusta yhteenvedon, joka löytyy tekstiliitteestä 1.

5. § Ilmoitusasiat.

a) Leena Savolainen kertoi tekevänsä vuonna 2000 selvityksen suomalaisen viittomakielen uudisviittomien muodostustavoista. Selvityksen tekoon on käytettävissä aikaa yksi kuukausi.

b) Suomen Tietotoimisto (STT) teki Kuurojen Liiton lokakuussa -99 järjestämästä Valtakunnallisesta viittomakieliseminaarista uutisen, joka julkaistiin varsin laajalti Suomen lehdistössä. Teksti keskittyi uutisoimaan lähes yksinomaan suomalaisen viittomakielen lautakunnan työtä. STT:n uutinen suomen- ja ruotsinkielisenä löytyy tekstiliitteestä 2.

Thomas Sandholm Yleisradiosta muistutti, että Viittomakieliset uutiset ottavat jatkuvasti vastaan erilaisia viittomakieleen ja kuuroihin liittyviä uutisia. Muihin TV-uutisiin verrattuna näiden aiheiden julkaisukynnys on Viittomakielisissä uutisissa matalampi. Niillä on joka päivä vähintään 200 000 katsojaa.

c) Merkittiin tiedoksi kaksi artikkelia (ks. tekstiliite 3).

d) Leena Savolainen oli selvittänyt, voisiko Kuurojen Liiton tutkimus- ja sanakirjatyön yksikkö ryhtyä vakituisesti avustamaan (esim. kuvapuhelimen välityksellä) viittomakielisten uutisten toimittajia kieliongelmiensa ratkaisussa. Viittomakielikeskuksen johtaja Päivi Lappi oli vastannut, että Kuurojen Liitolla ei valitettavasti ole resursseja ryhtyä kyseiseen konsultointityöhön ilmaiseksi, mutta että se on valmis neuvottelemaan asiasta.

e) Markku Jokinen kertoi tapaamisestaan tanskalaisen viittomakielen kielenhuoltolautakuntaa valmistelevan työryhmän kanssa. Tanskalaisen viittomakielen lautakuntaa ollaan perustamassa kulttuuriministeriön alaisuuteen, jonka alaisuudessa tanskan kielen lautakunta jo toimii (huom. Tanskassa paikannimien kielenhuolto kuuluu paikannimikomitealle eikä kielilautakunnalle). Uutta lautakuntaa valmisteleva työryhmä oli hyvin kiinnostunut kuulemaan toiminnastamme, lähetti sydämelliset terveisensä ja toivoi, että maidemme lautakunnat tekisivät tulevaisuudessa enemmänkin yhteistyötä.

6. § Lautakunnan kahden edellisen kokouksen (22.5.99 ja 15.10.99) pöytäkirjojen tarkistus.

Lautakunnan kokouksen 22.5.99 pöytäkirjat (viitottu pöytäkirja ja sen suomenos) hyväksyttiin muutoksitta.

Päätös 1.

Lautakunnan kokouksen 15.10.99 viitottu pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaan, mutta sen suomenokseen päätettiin tehdä seuraavat korjaukset (korjaukset tehdään suoraan suomenkieliseen pöytäkirjaan):

a) Pöytäkirjan 6. pykälän kohdassa b) haluttiin näkyvän selvästi, että uuden tuotteen nimi pitää aina ensin sormittaa, ja vasta sen jälkeen voidaan käyttää jotakin ehdotetuista viittomistavoista.

b) 10. pykälän kohdassa b) käytetty sana "väpinä" päätettiin vaihtaa sanaan "värinä".

Päätös 2.

Monet 6. pykälän kohdissa a) ja b) suositetuista ilmauksista sisältävät osoituksen (esim. a/[antibiootti] + osoitus). Lautakunta päätti, että se pohtii myöhemmin vielä uudelleen osoituksen merkitystä, pakollisuutta ja käyttötilanteesta riippuvaisuutta kyseisissä ilmauksissa.

7. § Euro ja sentti: käytössä olevat viittomavastineet.

Koska "euron" ja "sentin" viittomavastineiden selvitys on vielä kesken, päätettiin seuraavaa.

Päätös 3.

Päätettiin tiedustella EUD:n (European Union of the Deaf) kautta, onko muiden EU-maiden viittomakielissä jo vakiintuneita vastineita "eurolle" ja "sentille". Markku Jokinen ottaa asian esille seuraavassa EUD:n kokouksessa ja kysyy samalla, olisivatko eri maat kiinnostuneita suosittamaan yhteisiä vastineita käsitteille "euro" ja "sentti". Tämän ohella Markku Jokinen, Petri Engman ja Harry Malmelin keräävät suomalaisessa viittomakielessä eurolle ja sentille nykyään käytössä olevia vastineita. Asiaan palataan myöhemmin.

8. § Turun seudulla käytettävät sormiaakkosiin pohjautuvat viittomat.

Håkan Westerholm oli pyytänyt lautakuntaa kommentoimaan alkukirjainviittomien enenevää käyttöä Turun seudulla. Hän itse pitää ilmiötä huolestuttavana. Hän oli lähettänyt lautakunnalle kasetin, jolla on viisi esimerkkiä Turun seudulla käytössä olevista alkukirjainviittomista (ks. videoliite 1). Video sisältää viittomat SEMINAARI, RISKI, RUSINA, ROOLI ja RAHKA.

Päätös 4.

Lautakunta päätti, ettei tässä vaiheessa vielä kommentoi alkukirjainviittoma-aihetta, vaan että asia otetaan uudelleen esille, kun Leena Savolaisen uudisviittomaselvitys on valmistunut. Lisäksi esitettiin, että ehdotetaan Jyväskylän yliopiston viittomakielisen luokanopettajakoulutuksen opiskelijoille alkukirjainviittoma-aihetta heidän opintoihinsa liittyvien tutkielmien aiheeksi.

9. § Muut esille tulevat asiat.

a) Tutkimuskeskuksen kielenhuolto-osaston johtaja Pirjo Hiidenmaa on ehdotanut tutkimuskeskuksen kaikkien viiden kielilautakunnan yhteistä tapaamista syksyllä vuonna 2000. Kokouksen tarkoituksena olisi sekä saada tietää, kuinka muut lautakunnat käytännössä toimivat että keskustella lautakuntien tiedotustoiminnasta.

Päätös 5.

Päätettiin osallistua Hiidenmaan ehdottamaan viiden kielilautakunnan yhteistapaamiseen.

Yllämainittuun aiheeseen liittyen Markku Jokinen kertoi, että Kuurojen Liitto on EU:n Citizens' Agenda 2000 -foorumissa Tampereella sopinut kutsuvansa saamelaisryhmän Kuurojen Liittoon keskustelemaan mahdollisesta kieliasioihin liittyvästä yhteistyöstä.

b) Thomas Sandholm pyysi lautakunnan apua seuraavissa ilmauksissa:

- "yksikäinen 1 1/2 ja 2 1/2" vs. "kaksikäinen 1 1/2 ja 2 1/2" (viittomien muodot ks. viitottu pöytäkirja)

Sandholm kysyi, kumpi ilmaisuista olisi tyyllillisesti sopivampi Viittomakielisissä uutisissa käytettäväksi. Lautakunta katsoi, että "kaksikäinen 1 1/2 ja 2 1/2" sopii paremmin uutisissa käytettävään kieleen.

- avaruussukkula Discovery

Sandholm kysyi, kuinka ilmaisun "avaruussukkula Discovery" kaltaiset sanat olisi hyvä kääntää viittomakielelle. Lautakunnan mielestä "Discovery"-sanat voidaan joko aina sormittaa, tai kun nimi on ensin sormitettu, voidaan nimestä käyttää myös sanan merkitystä vastaavaa suomalaisen viittomakielen viittomaa, eli tässä tapauksessa esimerkiksi viittomaa LÖYTÄÄ ('löytää, löydös...'; ks. Suomalaisen viittomakielen perussanakirjan artikkeli 1066).

Sandholm kysyi lisäksi viittomavastineita seuraaville käsitteille: "ehdollinen ja ehdoton vankeusrangaistus", "äärioikeisto ja äärivasemmisto" sekä "prosenttiyksikkö". Näiden ilmausten käsittely ei ollut tämän kokouksen puitteissa mahdollista, koska ne olisivat vaatineet syvällisempää pohdintaa ja selvittämistä. Kysymykset laitettiin muistiin, ja niihin palataan mahdollisuuksien mukaan myöhemmin.

10. § Seuraava kokous.

Päätös 7.

Seuraava kokous päätettiin pitää perjantaina 18. helmikuuta 2000 klo 10–16.

11. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.10.

Vakuudeksi

Markku Jokinen

Leena Savolainen

puheenjohtaja

sihteeri

Tekstiliite 1 / Suomalaisen viittomakielen lautakunnan 11. kokous 21.12.1999 / 4. § *Isä meidän* -rukouksen käännosehdotus.

Kirkkokäsikirjan käännostryöryhmän sihteerin Irma Frondeliuksen laatima yhteenveto kokouksessa käydystä, videolle tallennetusta keskustelusta.

Suomalaisen viittomakielen lautakunnan palaute 21.12.1999

Käännostryöryhmästä Hannu Honkkila ja Irma Frondelius mukana käsittelyn ajan.

Markku Jokinen:

- Tapahtukoon sinun tahtosi = me annamme Jumalalle kuvan toteuttaa tahtonsa, ikään kuin käskemme -koon-liite.
- Tiet: onko vastine vai mennäänkö selityksen puolelle? Käännostryössä pitää ottaa nämä seikat huomioon.
- Kuurojen kulttuuri: meidän tapamme nähdä asioita ei näy kirjoitetussa kielessä, siksi käännostryössä tulee eteen ristiriitoja.
- Käännostryö saisi olla arki- ja juhlatyylin väliltä.
- Jumalan paikan voisi muuttaa ylös keskelle, rukoilijan kontakti yleisöön säilyisi.
- Suomalaisen viittomakielen lautakunta antaa palautetta lähinnä asiatyylistä.

Tämä palaute on annettu jo Jyväskylässä Kirkon kuurojentyön koulutuspäivillä:

- Tiet: idea oikea, visuaalinen, kertoo asian niin kuin se on.
- Ensin pitäisi purkaa rukous: esittää arkityylillä, sitten on helpompi siirtyä juhlatyyliin.
- Voisikohan kohdan "Isä meidän, joka olet taivaissa" näyttää ylöspäin suuntautuvalla katseella?

Päivi Rainò:

- Käännostryöstä näkyy, että se on käännetty lause lauseelta. Suomen kielen vaikutus näkyy. Viittomakielessä on aivan oma tekniikkansa, lausejärjestys eri kuin suomessa. On siis katsottava, mitkä ovat ne asiat, sekä syy/seuraussuhteet, mistä esim. tuossa rukouksessa puhutaan, ja sitten miten asia sanottaisiin viittoen. (Mikä on pääasia, tema, ja mitä siitä sanotaan; uusi asia -> tema). Kolmanneksi voi tietysti yrittää katsoa, voiko niitä mitenkään rytmittää edes samaan kappaleeseen, kuin esim. suomenkielisessä versiossa on (jos sitä vaaditaan??). Nythän tässä noudatetaan suomen kielen vaatimuksia A>B>C. Esim. kohta "tulkoon sinun valtakuntasi, tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaissa". Viitottaisiinko tämä toisin päin?
- Asiajärjestys ei sitoudu toisiinsa, koska katsekontakti ei etene oikeassa järjestyksessä, rikkoo asiakokonaisuuden.
- Saima Kostianen tekee väitöskirjaansa siitä, miten kuurojen, viittomakielisten kuvanluenta eroaa kuulevista. Meillähän esim. elokuvissa vasemmalta tuleva juna tulee asemalle; oikealta vasemmalle lähtevä menee pois. Kuurot tulkitsevat juuri päinvastoin!! Samalla tavalla muuta maalauksissa ja elokuvissa esiintyvää symboliikkaa, aivan abstraktejakin, luetaan eri tavoin! Eli siirrettynä käännostryöseen, paikannukseen jne. -

älkäämme tulkitko kuulevain silmäimme kautta, miten kuurojen olisi asia nähtävä tai esitettävä.

- Onko kaksi eri Isä meidän -rukousta, toinen yhteinen ja toinen yksin viitottava?

Jaana Keski-Levijoki:

- Lapsille vitottaessa käytän "toivoa" ilmaisua arkisissa asioissa, joka on helpompi ymmärtää.--

- Olisiko helpompi, jos ensin tehdään sarjakuva ja sitten sen mukaan käänös? = visuaalisempi?

- Lauseiden topiikki puuttuu.

- Viittomien valinta hyvä.

- Pitäisi olla puherytmi.

- Silmien käyttö vaikuttaa paljon kokonaisuuteen.

Ritva Takkinen:

- Käänösehdotus oli enemmänkin taide-esitys. Rukous on arkista kieltä, keskustelua Jumalan kanssa. Tällaisena ei kosketa minua.

- Tyyliongelma liittyy syntaksiin.

- Juhlatyyli ei tavoita tavallista katsojaa, liika koristeellisuus pois.

Thomas Sandholm:

- Käännöksen pitää olla sellainen, että se sopii kaikille ikäryhmille (kaikki voivat käyttää).

- Tuntuu kuin rukous olisi "aurinkojumalalle". Liian taiteellinen, kontakti Jumalaan puuttuu. Tuli mieleen Rooman valtakunnan aika.

- Tämä käänös on liian hieno, "naismainen", vaikea viittoa mukana.

- Luterilainen tyyli on pelkistettyä, se ei näy tästä käänöksestä.

Leena Savolainen:

- Katse liian sivulle, kontakti yleisöön jää pois.

Viittomakielialalla kansallinen tapaaminen

Helsinki, 31.10. (STT)

Suomalainen viittomakieli on maailman viittomakielistä ainoa, johon kohdistuu kielenhuoltoa. Lisäksi on poikkeuksellista, että viittomakielen kaltaiselle kielelle, jota ei kirjoiteta, kehitetään yleiskielen normeja. Näin totesi viittomakielen tutkija Leena Savolainen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta viittomakielialan kansallisessa tapaamisessa sunnuntaina Helsingissä.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen perustettiin vuonna 1977 viittomakielen lautakunta.

- Selvä tarve lautakunnan työlle syntyi, kun suomalaisen viittomakielen käyttö 1980-luvulta lähtien vähitellen laajentui arkielämästä myös yhteiskunnan eri alueille, kuten televisiouutisiin, yliopistoihin ja kansainvälisiin yhteyksiin, kertoi Savolainen. Lautakunta on työssään joutunut pureutumaan myös aivan perustavanlaatuisiin kysymyksiin, kuten kuinka viitotut pöytäkirjat toteutetaan ja mistä aineksista – minkä sukupolven tai murrealueen viittomakielestä – yleiskieli koostuu. Kuurojen Liitto järjesti viikonvaihteessa kolmannen valtakunnallisen viittomakieliseminaarin. Sen aikana esiteltiin alan kehitystä ja tulevaisuuden näköaloja. Seminaarissa oli mukana 220 osanottajaa. (STT)
jvr

Seminarium on teckenspråket

Helsingfors, 31.10. (FNB)

Teckenspråket i Finland är det enda av världens teckenspråk som omfattas av språkvård, konstaterade forskaren i teckenspråk Leena Savolainen vid Forskningscentralen för de inhemska språken vid det tredje landsomfattande teckenspråksseminariet i vårt land under veckoslutet. Arrangörer för seminariet var De dövas förbund. Savolainen framhöll också det ovanliga i att det utvecklas allmänspråkliga normer för ett språk som teckenspråket, som inte skrivs.

I samband med seminariet presenterades utvecklingen inom branschen. Seminariet hade samlat 220 deltagare. (FNB)

Tekstiliite 3 / Suomalaisen viittomakielen lautakunnan 11. kokous 21.12.99 / 5. §
Ilmoitusasiat, kohta c)

Merkittiin muistiin seuraavat kaksi artikkelia:

- Hiidenmaa, Pirjo. Mikä tekee kielenhuollosta kielenhuollon? *Kielikuvia* 1/1999:14-17
- Honkkila, Hannu. Implanttilapsi. *Kirkko ja kaupunki* 46/1999:8.